Plymouth Pa. 18 d. Balandžio

Savo laike praneszta buvo „Vienybėje“ apie susidariusią Prusûse „Lietuviszką konservatyvų skyrimo draugystę“, kurios siekiu iszkariauti Prusų lietuviams prigulinczias jiems, kaipo prusiszkos karalystės ukėsams, tiesas per iszrinkimą savo lietuviszkų pasiuntinių į ciesorystės seimą. Kaip pranesza tilžiszkė „Nauja Lietuviszka Ceitunga“ anoji draugystė per savo virszinįkus paskutiniame laike pradėjo varyti didelę agitaciją tarpe prusiszkų lietuvių. Į kelias dienas patuntu (viens paskui kitą) buvo laikomi susirinkimai Kaukėnûse, Rusnėje, Žibûse ir Klaipėdoje.

Taigi mųsų broliai po prusų sparcziai griebiasi prie tautiszko darbo, kas nemažą džiaugsmą padaro mums.

Apart to bet da vienas dalykas yra tame prusiszkių lietuvių krutume, kuris kiekvieną lietuvį nudžiugina. Prakilnesniejie tenykszcziai lietuviai rupinasi apie praplatinimą tarp savo mažiaus suprantancziųjų brolių nûmonės, jog *visi* lietuviai turi darbûtis isz vieno, kad taip katalikai lietuviai po maskoliumi kaip ir kitokių iszpažinimų jųjų tautiecziai Vokietijoje, o taipgi ir amerikiecziai lietuviai privalo darbûtis kûdidžiausioje sutarmėje, kovodami už savo tautiszkus jieszkinius, vieni kitus paszelpdami, paragįdami vieni kitus.

Varde savo tautiecziu pritariame p. Sauniaus, minėtos draugystės virszinįko, darbavimams, linkėdami kûgeriausios kloties ir veikaus pergalėjimo vokieczių nors savûse namûse. —*a*—*m*—

Tilžės lietuviai, kurie taip jau buvo atsidavę visokiems vaidams, dabar žada pastatyti ant scenos vieną lietuviszką dramą, atgrajįti teatrą. Smagi tai yra žinia ir, jei tas užmanymas taps iszpildytas, be abejonės tas dalykas daug prisidės prie pakėlimo tėvyniszkos dvasios prusiszkių lietuvių, kuriu daug yra susivokietėjusių, lavonais tapusių dėl tautystės.

Dieve padėk užmanytojams. Rasi jiems pasiseks uždėti ir teatraliszką draugystę, tik ilgiaus patenkanczią, tvirtesnę nei chicagiszkė, kuri dabar nedûda jokio ženklo apie savo gyvybę.

— Chicagiszkę „Lietuvą“ prikėlė Isz numirusių pp. P. Zackareviczius ir S. Lelaszius. Gal idant kas neužkenktų jų prikeltai isz numirusių „gazietai“, aptaszkavo jie ją daugybe tokių durtuvų, kaip: žyczinam, pomstinosi, zamieras, ruinavotis, palonczyti, zgardlyvai, pravozdanie ir t.t., neminavojant jau baisybės zeceriszkų klaidų. Žodžiu sakant prisikėlusioje isz numirusiųjų „Lietuvoje“ kûne pusė žodžių grynai lenkiszkų tik su lietuviszkomis užbaigomis. Nežinia ką mislija jos atgaivytojai, padûdami lietuviams tokį jôvalą.

Chicago's lietuviai su „teatraliszka draugyste“ vien galėjo pakelti vardą lietuvių tarpe svetimtauczių. Atidėję gi tą į szalį ir ėmęsi prie „gazietų“, tik gėdą mums daro, žemįdami mųs pressą.

Isz Lietuvos.

— *Senapilės* gimnazijos mokįtinai turėjo paskutines priesz Velykas lekcijas 24 d. Kovo ir dabar yra paleisti ant Velykų szvenczių ant trijų sąvaiczių (nedėlių). Kitais metais paprastinai ir velykinę nûdėmių iszpažintį (spavednį) atlikdavo Senapilėj', o szįmet jau kiekvien's savo gimtinėj' parapijoj' galės tai atlikti, tiktai czionais atlaikė po prefekto priežiura rekolekcijas (prisitaisymą prie spaviednies). O kas ypatingiausiai, pamokinimai prie to reikalingi buvo lietuviszkoje ir lenkiszkoje kalboje, o ne maskoliszkoj', kaip paprastinai. Įstabu, kas tai pasidarė maskoliams, jog jiems užėjo tokia malonė ant lenkiszkos ir lietuviszkos kalbos, kad jie daleido tose kalbose atlikti rekolekcijas, nors, regis, nieks apie tai nė nesirupino. Tik tiek skurdu, kad czia lietuviai pastatyti greta su lenkais, nevisur gavo virszų: augsztesnėse kliasose buvo vartojama lenkiszka kalba, nors Senapilės gimnazija yra jau nû seniai laikoma beveik už lietuviszką.

Tarp inteligentų pakilo paskalas, buk jau maskoliai neužilgo daleisią lietuviszką spaudą. Vaikszczioja žinios, buk Petropilėj' pati maskolių valdžia iszspausdysianti lietuviszką knįgutę apie cholerą — lotyniszkomis raidėmis, dėl lietuvių. Jei tai teisybė, butų tai negirdėtas sulyg sziol nû maskolių pusės atsitikimas. Paskui vėl pasakoja, kad patsai rundas iszsiuntęs į Tilžę p. Volterį, kad tas iszgvildentų klausymą, kiek lietuviai iszmoka Prusams už lietuviszkas knįgas. Matyt, kad czion gudam rupi labjau lietuvių pinįgai, ne kaip jie patys. (Apie p. Volterio siuntinystę jau buvo raszyta N 10 „Vienybės“. Kaslink knįgutės apie cholerą, tai teisybė, jog tulas įtekmingas musų tautietis rupinosi kiek galėdams Petropilėje, kad gauti daleidimą ją atspaudįti, bet nežinome, ar jam pasisekė. O vėla dabar nereikia taip daug ir rupįtis apie tą, nės *Tilžėje* iszėjo anos knįgutės 10,000 isz po spaudos. Apart pamokinimų kaip reikia apsieiti, cholerai isztikus, ten yra gana akyvų skaitymų. Musų broliai tėvynėje privalo suprasti jau, jog ir be maskoliaus malonės galima apsieiti, jog maskolius, jeigu ir nudûda gerai velyjantį, bet vis „velnią mislyja“, anot žmonių priežodžio. Red.)

Praszvitus pavasariui, atgijo ir atmintis apie pereitų metų cholerą. Nežinia, kur jai pirmiausiai patiks pasirodyti. Virszinįkai pavietų, gavę paliepimą nû augsztesnės valdžios, kiekvien's savo paviete stengiasi isznaikįti iszlygas, prie kurių labjausiai cholera platinasi. Atkreipta pirmiausiai akį ant szvarumo miestų, kur nû pat pradžios pavasario netur' but' jokio mėszlo. Mėszlą Lietuvoj', kaip žemdarbiszkame kraste, ukinįkai vien's pro kitą iszpirkdavo ir gana brangiai, o szįmet žydai atidûda dovanai, džiaugdamiesi bile tik greicziaus iszvežtų nû jų kiemų. Po sodžius žemskiai jau dasiėdė ukinįkams arsziaus už paczią cholerą, reikalaudami nû sodieczių, ko reik' ir ko nereikia.

Kada pereitą rudenį buvo pardûtas Gelgaudiszkio dvaras vėliaus buvo įtaisyta licitacija arklių, kurie buvo tam dvare auginami. Ant tos licitacijos nusipirko porą gerų drigantų Plokszczių prabaszczius. Kad užveisti Lietuvoj' gerų arklių, gûdones vertas kunįgas už pamestiną prekę leidžia jais ukinįkų kumeles. Dėlto isz tolymų nû ten vietų veda ukinįkai savo kumeles. Kas atsiveda isz toli, pakajingai gali palikti savo kumelę, palikdamas drauge, žinoma, ir maisto, o ji yra gražiai prižiuroma prabaszcziaus arklinįko, pakol už kelių dienų jos locninįkas neatsiims.

Oras dabar, žinoma kaip pavasarij', atmainingas, bet vėsus; naktimis buna kelių laipsnių szaltis, užszaldo purvyną, bet dienomis tankiausiai saulė kaitįdama pavirszium atitarpina. Szeszupės ledai (lytys) pertai negauna visi

iszeiti. Ledus iszneszė tik nů Liudvinavo ir truputį žemiaus Senapilės sukimszo kamszas, taip kad augsztyn priesz vandenį nů Liudvinavo ir žemyn nů Senapilės linkon Pilviszkių sulaužįti ledai stovi. Lygiai ir upaitė Dovinė apdengta ledais.

Vėžys.

— *Joniszkė* (Szaulių pavieto). Yra czia daktaras Tumas, kuris taippat prasigyveno. Sztai czia, pirm kiek laiko po pabaigimui Varszavos universiteto pribuvęs, jau 18000 rublių į banką padėjo. Mat, geroje vietoje visi lyg ant mielių auga! Apie tą dažinojęs ir antras daktaras žydas pribuvo, bet draugas Tumas aną neapkęsdamas, ar už gerą darktarą nepripažindamas, ant konsilijos prie ligonių niekados aną neszaukia, velyk kokio daktaro isz Szaulių ar Jelgavos už szeszių mylių reikalaudamas.

Czia yra murįta katalikų bažnyczia, latvių liuterioniszka bažnyczia, murįta didelė žydų iszkala. Szalia ir į miestą plaukia upė Prezenta, Sidabra ir Audruva. Nů Prezentos ima pradžią Musza, kuri, po Bausku Kurszůse su Nemanėliu susiėjusi, Leelupe (Didele upe) latviszkai vadinas.

Per kelias dienas didelis atdrėkys buvo, o 18 d. Kovo vėl isz vakaro szalti pradėjo. Aname laike taip vandens visur buvo, kad virszum ledo vandů su kunkulu eiti upėmis pradėjo, o po lomas, žemas ir lygias vietas baisiai dideli ežerai pasidarė apsemdami pievas ir miszkus. Kaip tik akis užmato, matai ežerą isz kurio medžių kelmai kyszo. Menki raveliai pasidarė dideliomis upėmis. Nekurie ledai isz upių dugno pakilę pradėjo plaukti, susigrusti ir tvanus daryti, bet tą viską sulaikė sziaurinis vėjas, o su jům szaltis. Dabar visur ten ledu apsidengė. Taigi aname laike szvento Kazimiero dienoje 16 d. Kovo isz Joniszkės jau naktį girti du vyrai ir žydas namon pirmiau važiavo ir per Audruvą upę kreivai per tiltą važiudami, nů jo nuvirto į vandenį ir ten prigėrę galą gavo. Kiti, kurie paskui jų važiavo, tokią bėdą pamatę, negelbėdami anų, atgal į Joniszkę grįžo. Ant rytojaus anas degtinės aukas isz vandens pažvejoję lyg lydekas ant kranto paguldė, pakol asesorius dėl tyrinėjimo atvažiůs, bedabodami. Toji Audruva vasarą suvisum iszdžiusta.

— *Joniszkio* geriausios ulyczios: Szaulių ir Jelgavos, tur baisiai biaurų bruką, viens akmů yra didumo lyg kumelys, o antras kaip kamůlys. Eidamas gali pasklydęs netikdantis iszsimusti, bet ir galvą persiskelti.

Czia nėra nei jokio teatro, nei sztukų, bet yra taip vadinamas *Berazumis*, visam miestui pažįstamas, į katrą be pinigų visas miestas su pasimėgimu žiuri. Yra tai žyduks nů 17—19 metų, kuris nů augszto kritęs, sutrenkęs savo galvą, pabludo, o dabar už galvos pasiėmęs ir visados nusigandęs po daržus ir ulyczias laksto, nės nieks „Berazumio“ nenori į namus įleisti, nei valgyti důti. Taigi tas nabagas valgo viską, kas jam pakliuvo, netiktai trefnus laszinius, bet szmerą, žvakes, o kitą kartą ir savo męszlus. An's mislyja, kad jį kožnas nori muszti, taigi gana yra pasikėsėti, pasijudinti, idant an's su klyksmu ir baime nů tavęs bėgtu. Taigi ten taip visi ir daro laiko turėdami, bet nabagui valgyti nieks nedůda ir tėvai ano iszsižadėjo.

Kaip žinote *Gruzdžiůse*, Szaulių pav., pirm poros metų bažnyczia sudegė. Anoje parapijoje yra baisiai daug akmenų, taigi anůs dabar dėl bažnyczios muryjimo suveža, bet nů valdžios ant jos murijimo dar daleidimo nesulaukta.

— *Žagarė*, Szaulių paviete, paskutiniůse laikůse taip pakilo, kad jau galima prie miestų skaityti. Turi dabar 17,000 gyventojų dvi parapijas, per kurias upė Szvietė kiaurai plaukia. Yra czia dabar garinis malunas (melnyczia) kunigaikszczio Nariszkino su 10 girnų, tarpe kurių 4 valcai, czia pat dėl vilnų karsziama ir verpiama maszina yra. Už tą maluną moka arendos 5,000 rublių.

Czia ir aplinkui, kaip Skaisgirėje ir kitur, auga pagarsėjusios Žagarių vikszniosa. Sodai tokių vikszniu atnesz pagal didumą sulyg 200 rub. įėjimo. Joniszkės obůlių, gruszių, ir vikszniu sodai atnesza nů 60—200 rublių.

Ana mergaitė, kurią tůjaus isz Petropilės žydai į Žagarę atgal paleido, pasakoja, kad su ja buvo dár du vaikinai žydų nelaisvėje, apie kurių likimą ana nežino. Gal jau ant Velykų tapo per žydus papjauti. Mažai reikėjo, idant lietuviai įsiutę visus žagariszkius žydus į dulkes nepaverstų.

Isz priežasties nedaleidimo lietuviszkos spaudos tarpe mųsų žmonių atsispyrimas priesz maskolius vis yra didesnis. Gubernatoriai matydami, kad miravi ir apskriczio sudai, atiminėdami tiktai lietuviszkas knigas, negali užrubežės spaudos užturėti, pradėjo be sudo administratyviszkai elgtis, radę pas žmonis lietuviszkas knigas atiminėti, namus kratyti ir t. t. Dabar susipratę lietuviai pradėjo kratanczius kaimůse uriadnįkus lupti. Sztai neseniai *Szaulėnų* par., Szaulių paviete už kratymą įlupo uriadnįką. Biržůse taipojau yra pagedęs uriadnįkas, katras pradėjo visur savo snapą kiszti ir knigas atiminėti, taigi anam taippat rengias padaryti. Kauno paviete *Betygaloje* žandaras isz netyczių užėjęs pradėjo zakristijono knigas kratyti; tas aną pradėjo laukan varyti ir muszti, nės be palicijos kratyti neturi tiesos (provos). Ant to karto atlėkė ir uriadnįkas, kuris vėl žandarui sudavė, už ką ans be žinios eina. Žandaras isz baimės vietos nustojimo perpraszė netiktai zakristijoną, bet ir uriadnįką už savo darbą, idant tiktai garsas toliau prie žandarų valdžios nenueitų.

— *Prekybos dalykůse: Keidainiůse*, Kauno pav., ponai pinigus sudėję už 30,000 rublių kromą uždėjo. *Betygaloje*, Kauno pav., jau seniai uždėjo kromą vietinio banko sekretorius Przejalgauskis. Gerai eina.

Žeuklai pavasario atsirado, 17 d. Kovo gavau szpokus matyti. Jau ir vyturiai bene pirmiau atsirado.

— *Lygumai*, Szaulių paviete. Czia vėl pasirodė žydų nedorumas, kurie, kiek gali, siurbia isz mųsų žmogaus. Sztai czia vienas lietuvis paskolyjo nů žydo pirm kelių metų 5 rub., o dabar ar su degtine, ar su baime į sudą apskundimo, ar su palukanoms (procentais) priskaiczius, isz 5 rub. 120 rublių pasidarė, kuriůs sudas ant žydo naudos prisudė, o dabar nabagą su sudo pristovu sulicitavojo, idant tůs pinigus atimti. Mat mųsų žmonės ir žydams sukcziams tarnauja, dirba!

N 60 maskoliszkos Peterburgiszkos gazietos „Russkaja Žizń“ atsiranda straipsnis p. Jarmerszteto: „Lietuviszkoji kalba ir maskoliszkos litaros“: (Litovskij jazik i russkij szrift). Czia autorius, pripažindamas teisybę pp. Volteriui ir Kuznecovui, kurie tvirtino apie reikalą grąžinimo lietu-

viams lotyniszkų literų, idant sumažiti užrubežinę įtekmę tame kraszte, nurodė, kad, pradėjus nů 1864 metų, maskoliszkoms literoms tiktai 25 knįgos iszėjo, o lotyniszkomis 700 knįgų, neskaitant laikraszczių, kurių yra į 15, kad lietuviszkos knįgos maskoliszkoms literomis spaudįtos yra tai laszas mariose tarpe kitų lietuviszkų knįgų ir t. t.

Žaltys.

— *Szilavos* bažnyczią dabar gražiai szviespilkai isz vidaus pamaliavojo. Tas geriau kaip baltas dažas laikys, nės dulkės nebus taip žįmios.

Sniegui betirpstant sulyg 17 d. Kovo dideli tvanai buvo, vandů virszumi ledo ėjo ir po daugel buvo nů to liudnų atsitikimų kaipo tai Joniszkėje ir kitur buvo viltis, kad ledai iszeis, bet nů tos dienos sziauris vėjas atputė, o su jůmi szaltis, kuris laikė per deszimt dienų sulyg 27 d. Kovo. Nů tos dienos ne tiktai su vakariniu, bet ir su sziauriniu atdrėkys atsirado, o su jůmi smulkus lietus kaip kada debesimis užeidavo. Vandů visur baigtinai nupůlęs vėl pamažu pradėjo kilti. Bet be smarkaus lietaus ar sniego didelio tvano nebus, nės ledai jau visur ant upių kilti pradėjo, o vandenio neperdaug ant didesnio dżiaugsmo tų, kurie pavandenyje gyven, nės neapsems. Vakarinėje Lietuvoje arcziau marių mažne visiszkai sniegą nuvarė, taip kad ir ant vaisto sunku butu gauti, kur nekur yra dar ledai ant kelio, o isz rytinės Lietuvos, isz Szventėnų pavieto ateina żinia, kad ten dar galima szlajoms važiůti.

— *Pabirżio* parapijos, Panevėżio paviete trys vaikinai beszeldami ant Muszos upės ledo, su szlajukais į properszą (aketę) įsistumė ir nuskendo.

Lietuviai Joniszkės parapijos visokias prekystes pradėjo varyti, o tarpe tų po kaimus važinėdami kiauszinius superka ir į Jelgavą ar Rigą pristato. Iszkytrėjusios bobos dabar pradėjo kiauszinius brangįnti ir be 2 kapeikų nedůda. Užmokėję ant vietos už kapą po 1 r. 20 kap., Kurszůse gauna 1,50 kap., o Rigoje dar daugiaus.

— *Užpalo* parapija atsiranda Aukmergės paviete ant pat kraszto Zarasų pavieto. Taigi czia nů lenkmeczio laiko labai daug burliokų užsivaisino. Nekuriůs kaimus suvisum burliokai užėmė, o kiti per pusę prie jų priguli, kitur vėl nors vienas burliokas ant veislės yra. — Per lenkmetį ten lietuviai drauge su ponais lenkais, bajorais priesz maskolius ėjo, per tai daugel jų iszsiųsta buvo. Prieszingai Žemaicziůse buvo, nės ten lietuviai priesz lenkus ir bajorus su maskoliais ėjo, per tai mažiau ten burliokų užvaisino.

Dėl *Kauno* pilies dar didesnį aplinkui fortų ratą daro. Dabar jau siekia per mylią ir daugiau, nės daro fortus Rumsziszkiůse, Raudondvaryje ir t. t. Kariumenės ten didelis subėgimas, per tai mieste maskoliszkoji kalba vieszpatauna — pirmiau czia buvo viens po kitam du pilies komendantai vokiecziai ir per tai geresnė tvarka (parėdkas), karumenes suvaldymas. Dabar girti maskoliai, ką tiktai nor, po miestą daro. Sztai neseniai viens Jansonas, urėdnįkas IX apskriczio kelių surėdymo (putei soobszczenija), restau rane su aficieriais susipyko. Tie jį naktį ant ulyczios vijo, bet nieko nepadarė, nės diktas buvo, atsivijo į jo kvatierą su kardais ir ant smert sukapojo, visůse anůse namůse nakties laike baisų iszgąstį darydami. Aficieriai paskui naujam pilies komendantui maskoliui pasisakė, kad skandalą padarė, taigi už tai anůs ant kelių dienų ant atvokto pasvadino. Mat, netrukus gal bus karė su vokiecziais, tai tegul sav aficieriai pabrajija, nėr' ką anůs už menką daigtą, kaip už užmuszimą vieno żmogaus, bausti (?). — Taigi maskoliai po Kauną brajija, o vokiecziai kiek galėdami nujima planus nů fortų, o paskui, norėdami maskoliams darbo uždůti, nurodo, atsiuntę isz Prusų vėl atgal jiems planus, kad begaiszůtų, isz naujo dirbdami anůs fortus ir t. t.

„Apżvalgoje" 1892 m. atsiranda straipsniai parodanti, kad jų rasztinįkai, o taippat ir to laikraszczio rėdystė kalbos gerai nežino. Sztai p. Jůkdarys raszo apie „neženotą Onytę" (N 16 p. 128, II, 18 eilė), o p. Ukinįkas Viensėdis apie „mergaites neženotas" (N 17 p. 134, II, 23 eilė). Czia tůse żodżiůse baisiai daug klaidų atsiranda. Pirmoji klaida yra ta, kad turėtų buti atbulai „neženotos mergaitės". Antra, kad tas żodis isz lenkiszkos kalbos suvisum klaidżiai paimtas, nės ans pridera ne moterims, bet vyrams, isz tos priežasties galėtumei dar sakyti *neženotas* arba tikrai lietuviszkai neapsipacziavęs vyras. Treczia, kad apie moteris, mergaites reikia sakyti, jog jos yra *neisztekėjusios*.

„Apżvalgos" rasztinįkai vėl be reikalo ir tai dar nesuprasdami keiczia svetimus vietų vardus ir taip vardą miesto Semireczensko (septynios upės) perdirbo ant Septinkalbio, regis mislydami, kad tai toji vieta nů septynių kalbų (riecz) paeina (Apżv. 1892 m. N 18. p. 144. Straipsnis apie Tomską).

Ledams einant daugel upių nebegali pervažiůti, purvynų iszbristi, per tai żinių tą kartą mažai gaunate, bet netrukus vėl, lyg tie ledai, pas jumis żinios plusti pradės.

Szioje valandoje ledai ant Muszos praded' judėti, o vandů augsztyn kilti.

Daktaras Jonas Karlaviczia, raszydamas apie knįgą profesoriaus Antano Mierzyńskio „Źródła do mitologii litewskiej" raszo, kad tam autoriui truksta żinių paimtų nů żmonių dalyke senovės lietuvių tikėjimo ir per tai tiktai tada viskas pasiaiszkins, kaip bus atspaudįtos lietuviszkos pasakos, nů żmonių M. Dovaino — Silverstravicziaus surinktos, kurias an's trumpame laike atspaudįs. (Żiurėk „Wisła" 1892 m. 935 puslapis). —

Żaltys.

— *Isz Prusų Lietuvos 21 d. Kovo.* Żiema jau nor mus patikti, Nemuno ledas jau pradeda eiti, Jurės ledas jau ir judinasi. Rodos busią szįmet dideli tvanai lietuviszkoje pakalnėje (Niedrung), ale kadągi abiejose pusėse Nemuno żemyn Tilžės dideli bei platus ir druti volai suversti, tai vandů, kaczeig ir kartais iki virszaus volų pareina, tacziaus negal' persiverżti ir aplink gyvenantiems ukininkams jokios blėdies padaryti. Nemuno vandů vietose augszcziaus iszkilęs už aplink gulinczias lankas ir todėl, jei kada srovė ledams beeinant volus perplesztų, baisiai daug blėdies atsirastų ir daug żmonių smertį vandenyje rastų.

Labai daug lietuviszkos szeimynos pereina dabar isz Maskolijos į Prusus. Kiti parsisamdo pas ukininkus arti rubežiaus, kiti keliauja tolyn į Sztetyną arba kitur dėl darbo fabrikůse, kiti růsziasi į Angliją arba Ameriką. Bet bėda ne visi nukanka palaimingai iki mierio. Vieni pinįgų neturėdami tampa prusiszkos vyriausybės atgal grąžįti, o kiti neturėdami reikalingų praszpartų. Per vasarą dirbą jie Prusůse ir užsipelnę pinįgų keliauja ant żiemos vėl į Maskoliją ir pasigabena drauge prusiszką kulturą ir budus, o kitsai ir vokiszką kalbą. To-

kiu budu tad Vokietija ir ant Maskolijos kokią nors įtekmę daro.

Tikosi man pirm kelių dienų pributi lietuviszkoje veselijoje Tilžės apygardyje. Czion buvo gerai galima pažinti, kaip lietuviai geriausiame pakajuje ir sandaroje su Vokiecziais gyvena ir su jais sėbrauja. Berods jiems perdaug garbiai neiszrodė, nės kaczeig mokėdami vokiszkai, tikt vien lietuviszką kalbą tevartojo, o anie turėjo tům pakajingi buti. Užklykavo vokiszkos merginos keles vokiszkas dainas, kurios jokios įspaudos nepadarė. Tad susisėdo kelios moterėlės ir seneliai į kampą pas kakalį ir užtraukė lietuviszkas svodbines dainas, apie marczios iszėjimą, atsisveikinimą nů mocziutės, tėvelio ir seselių. Buvo labai jausmingos dainos, kitos linksminanczios marczią, kitos apgailinczios, jog dabar mergaitės jaunystės meteliai pasibaigę, jog dabar mocziutę palikusi turės anytos klausyti. Dyvyjaus labai, kad dar ir Tilžės kraszte žmonės taip daug ir tokių gražių dainų su gražiomis gaidomis moka, berods tai buvo tikt senesniejie, nės jaunesniejie jau vis daugiaus užmirszta szitą mųsų iždą (skarbą) atmintyje palaikyti. Dainavo labai daug, bucziau ir asz pritaręs, ale bėda, turėjau savo jaunystę mieste praleisti dėl „civilizavojimo“, todėl negalėjau pritarti, tacziau ir taip szirdis džiaugėsi, kad dar lietuviai, kaczeig užgulti vokiszkos civilizacijos tikt savo budus palaikę. Turime viltį, jog ir jauniejie galiaus persitikrįs, jog szirdies ramumą vien tikrai lietuviszkose dainelėse, o ne vokiszkose, kuriose mums visai svetima dvasia gyvena, rasti gali.

Chronopolitanus.

Isz Kitur.

— *Suvienytos Valstijos* Artinanties visasvietinei parodai Chicago'je, nevienam ateina ant mislių: „kiek kasztůtų tos visasvietinės parodos atlankymas?“ Pakakindami nevieno savo skaitytojų akyvumą padůdame szią žinutę.

Idant apžiurėti visą parodą reikėsią mažių mažiausiai 10 dienų laiko (tiek joje yra verto pamatyti). Gyvenimas per tas 10 dienų Chicagò'je kasztůsią į 25 dol. (1 dol. už kambarį ir 1½ už valgį ant dienos). Už įėjimą ant parodos per visą laiką reikės užsimokėti 5 dol., 5 dol kasztůs tikietas už įėjimą ant įvairių vertų pamatymo „side shows“, o taipogi apie 5 dol. reikės izleisti ant strytkarių, garlaivių ir kitų smulkių iszdavimų. — Isz viso pasidaro 40 dol. Kelionė geležinkeliu isz Buffalo į Chicago ir atgal kasztůs į 25 dol..

— Didi vėtra (tornado) praužė pereitą ketvergą (13 d. Bal.) per miestą Memphis, Tenn. Daugelis namų sugriuvo, negalėdami atsilaikyti priesz vėtros smarkumą, ir jų griuvėsiůse apie 17 žmonių smertį atrado, o į 50 sunkiai sužeistų tapo.

Už kelių minutų po prauzimui vėtros atsirado mieste ugnelė, kuri jau įbaugįtiems gyventojams da daugiaus baimės padarė. Blėdį, vėtros ir ugnelės padarytą, apskaito ant 100.000 dolerių.

— Hazleton'e ir jojo apielinkėse nů nekurio laiko tarpe ungarų (slovakų) ir italų prietikiai buvo gana įtempti, vieni ant kitų sznairavo ir grasinosi vieni kitiems. Pereitą nedėlią (16 d. Balandžio) tie nesusipratimai pasibaigė baisia kova, kuri atsitiko ties Minesville. Kovoje pasinaudota revolveriais, peiliais ir sztilietais. Po kovai, kad pergalėtojai italai ėmė klykauti, girdamiesi pergale, subėgę isz apielinkių žmonės rado balutes kraujų, du lavonų, tris vos gyvůjanczius, papludusius kraujůse pesztukus. Dviejų ungarų suvis nerasta. Sako kąd jůs užmuszę įmetė kur į mainas.

— *Belgijoje*, konstitucijiszkoje karalystėje, tiesą balsavimo turi tik turtingesniejie. Jau raszėme, jog dabar ir darbinįkai pareikalavo sav tos tiesos. Kadągi nepakakinta jůs tame dalyke, Belgijoje įvyksta tankiai sumiszimai, tům labjaus, jog svietą nemaž sukursto nekurie socijalistai.

Socijalistai įkalbinėjo darbinįkams padaryti generaliszką straiką, jeigu nebus leista jiems visiems balsůti. Szie (darbinįkai) darė visokius demonstracijas ant ųaudos visůtino balsavimo, o kad jiems buvo uždrausta tas, taigi nedėlioje (16 d. Balandžio) už půlę ant major'o Buls, iszdavusio tą paliepimą, baisiai jį sumuszė ir su policija atbėgusia jam ant pagelbos pakėlė dideles pesztynes. Kitůse miestůse tą dieną taipgi buvo imtynės policijos su straikůjancziais darbinįkais, kurie kaip kur virszų gavo ant policijos. Mieste Mons maisztinįkai susikirto pagaliaus su tautiszka gvardija. Keli darbinįkai užmuszti, o į porą deszimczių smarkiai sužeistų. Su kariaunos pagelba valdžia gavo virszų, bet socijalistai ir straikieriai nemislija apsileisti ir garsina, jog 1 dieną Gegužės patieksią „netikėtus dalykus“. Ir dabar Mons'e anarchistai parupino dinamito eksplozijį.

— *Serbija.* Pirm keturių metų Serbijos karalius Milanas, besipykdams su savo paczia ir pasidarius tėvynėje jo (Serbijoje) įvairioms partijoms, kurių vienos ėjo už karalių, kitos prieszai, atsisakė nů sosto 6 d. Kovo 1889 m.. pavesdams jį savo sunui Aleksandrui. Kadągi szis buvo nepilnų metų, tad paskyrė jam taip vadinamus regentus, kurie valdytų karalystę, kol anam karaliunui nesukaks 18 metų, kada pagal Serbijos konstituciją jis galės, kaip pilnametis, užimti sostą.

Pirm kokio laiko eks-karalius Milanas susitaikė su savo paczia Natalija ir, sako, jie, o tarpgi isz dalies ir maskoliai prisznekėjo jauną karalių atsikratyti regentus ir pacziam paimti valdžią į savo rankas. Szis paklausė ir pereitos pėtnyczios naktį suaresztavojo savo globėjus regentus ir praneszė serbams, jog nů szio laiko pats valdysiąs szalį be jokios regencijos. Savo pasielgimą jaunas karalius teisina tůmi, jog, valdant regentams, jis matė, buk Serbijos konstitucija ir ukėsų tiesos buvusios paojuje, taip kad dėl panaikinimo pikto nebuvo kitokios rodos, kaip pacziam jam paimti į savo rankas valdžią, nors pagal karalystės konstituciją, kaipo neturintis 18 metų (Aleksandras dabar 17 metų), to negalėjo daryti.

— *Maskolija.* Padegiką Gawronskį, kaip jau praneszėme N. 10 Vienybės, pačmė maskoliai į arestantų ligonbutį dėl tolesnio tyrinėjimo. Be abejojimo pasakysite, kad atrado, jog jis arba isz proto iszėjo, ir tada paims jį į beproczių namus, arba su pilna iszminczia, ir tada iszvarys jį į Siberiją, kaipo 5 kartus papildžiusį tokią nelabystę. Ir tikrai, rodos, kad jis su pilna iszminczia darė tas nelabystes, vienok apie iszsiuntimą jo į Siberiją jau nė nekalba: prieszingai, turime tikėtis, jog vieną gražią dieną apkabįs jį savo medaliąis, „Ar tai gali buti?“ pak-

lausite. Teisybė, nelengva tai mums, katalikams, suprasti, vienok galima tai sav paaiszkįti, atsiminus, 1) kad tai daro gudai, 2) kad Gawronski's yra bedievis ir pertai nelabjausias žmogus, 3) ant galo, kad jis 5 kartus uždegė neką kitą, tikt katalikiszką seminariją: jums jau žinoma yra, kad maskoliai abelnai szelpia į nieką netikinczius ir nedoriausius žmones, jeigu tik tie prisideda kokiu nors budu prie naikinimo katalikystės.

Dėl paaiszkinimo visų szitų gudiszkų nelabysczių turiu apraszyti pirmesnius atsitikimus. Varszavos general-gubernatorius Gurka pirm szio atsitikimo buvo jau ant Kielcų vyskupo kun. Kulinski'o labai perpykęs. Mat, perdėtas mokslinyczių aplankytojas, liepiant Apuchtinui, norėjo aplankyti ir katalikiszką Kielcų seminariją, nors ta suvis nepriguli nů Apuchtino, tikt nů vidurinių dalykų ministerio. Vysk. Kulinski's atsakė, jog suvis negeidžia jo aplankymo ir raszo Gurkai, kad sulaikytų aną aplankytoją nů kiszimo nosies ne į savo dalykus. Tada Gurka perpykęs raszo pas visus Lenkijos vyskupus, jog turi priimti į seminarijas tą aplankytoją. Vyskupai jam atraszė, kad jis neturi tiesos to reikalauti. Vyskupas-gi Kulinski's, kaipo jau pirmiaus tame dalyke pas Gurką raszęs, pasiskundė tiesiog ministeriui. Galima suprasti piktumą Gurkos! Pradėjo tůjaus kabįtis prie visokių niekniekių, reikalauti atstatymo nekurių kunįgų nů seminarijos ir t. t..... Tokioje-gi kovoje Gurka ir jo pati (garsi isz savo nelabysczių Marja Andrejevna) visokius ginklus laiko sav už daleistus. Užteks czia primįti jų apsiėjimą 3 d. Gegužio 1891 m., kada suėjo 100 metų nů apgarsinimo naujos, pataisytos Lenkų karalystės konstitucijos.

Lenkai nenorėjo daryti tada jokių manifestacijų, vienok Marja Andrejevna norėjo parodyti, kad Lenkija dar nėra visiszkai Maskolijai padůta ir kad jos pats (vyras) nebereikalo gauna kas metas po 60.000 rub. „dėl numalszinimo Lenkų maiszto" (na usmirenije polskaho miateża). Mat, caras jam důda apart algos dar tiek pinįgų, koliai Lenkija nebus pripažįta už visiszkai nutilusią: Gurka kavoja pinįgus į delmoną (kiszenę) ir, žinoma, ne taip greitai dar pripažįs Lenkiją už apmalszytą. Pertai liepė atspausti tam tyczia plakatus, paraginanczius prie manifestacijų ir siuntinėjo visiems, ypacz tiems, kurių už ką nors nekentė: paslaptiniams Gurkienės agentams iszėjus, į 1–2 adyną ateidavo kiti, padarydavo kratą (reviziją) ir radę plakatus, vežd avo nelaimingůsius į citadelę, kur daugybę be sudo ir tyrinėjimo nužudė.....

Visi tie dalykai pasirodė sziaip: pas vieną poną atnesze agentai plakatus ir iszėjo. Jis plakatus tůjaus sudegino. Kada atėję kiti agentai, norėjo krėsti, jis klausia, kokią jie tiesą turi daryti pas jį kratą. Jie parodo Gurkos paliepimą. Tas viską suprato. Jiems bekratant, nuėjęs į kampą per telephoną pasiszaukė žandarus, kurie nepriguli nů Gurkos. Žandarams atbėgus, ponas papraszė idant jie tůs agentus perkratytų: perkratė ir rado pas jůs kelis szimtus plakatų! Kaltinįkai isz baimės iszpasakojo viską, prisipažino, jog tai jiems Gurkienė liepusi. Žandarai eina pas Gurkienę ir josios iszeinamoj' vietoje randa paslėptą spaustuvę ir atspaustus plakatus! Žinoma, Marja Andrejevna netapo už tai įmesta į kalinę, vienok žandarai, kurių szefu yra generolas Brok'as, susipyko su Gurka ir kada po nekuriam laikui Gurka darodinėjo carui, jog Lenkija dar nenumalszyta, jog ji dar pilna visokių revoliucijoniszkų gaivalų, Brok'as prieszingai tvirtino, kad pati Lenkija yra rami, tikt gudiszka valdžia nesistengia tą ramumą užlaikyti. Tada Gurka raszo pas Marja Andrejevną, idant tyczia padarytų maisztą. Po kelių dienų žandarai sugavo keletą Gurkienės agentų, kurie po Paskevyczіaus *) paminklu pakorė szunį: agentai vėl isz baimės turėjo prisipažįti, kad jiems tai Gurkienė liepė padaryti. Nů to atsitikimo prasidėjo dar didesni piktumai su Brok'u.

Galima pertai suprasti, kad Gurka ir ant kun. vysk. Kulinski'o užpykęs, stengsis visokiais budais, kad ir nedoriausiais, jam atmonyti. Kada pasirodė, kad seminariją padėgė klierikas, Gurka tůjaus raszo pas vysk. Kulinskį, jog jis savo vyskupystę valdyti nemoka, nės tokius bedievius ir padegikus laiko seminarijoje. Dabar-gi gieda jau suvis adverniai: Gawronski's, sako Gurka, tai „velikij diejatel", (didis darbinįkas) tai „muczenik idei" (idėjos kankįtinis), uždegtas tėvynės meile, negalėjo ilgiaus kęsti to szirszių, bedievių, pravoslavijos prieszų, miatežnikų ir t. t. lizdo ir norėjo visą tą lizdą (t. y. seminariją) sudegįti!

Maskoliai paėmę Gawronskį į aresztantų ligonbutį, pradėjo nů jo kvoszti, ar klierikai ir kunįgai neturi kokių užrubežinių knįgų, ar nekalba, ar negieda, ar nedaro ką valdžiai prieszingo ir t. t. Gawronskis, kurio szirdyje užgeso visi Dievo ir artymo meilės jausmai, pradėjo skųsti visus, ypacz tůs, ant kurių buvo užką nors supykęs. Gudai daro antrą reviziją, bet vėl nieko neranda. Tada Gawronski's pradėjo galvą dėti, kad policija jieszkoti nemoka: jei tikt gerai jieszkotų, tai turėtų rasti. Gudai treczią kartą apstoja seminariją su skaitlinga kariumene ir jau nů deszimts dienų krato ir taip krato, kad net klierikų szkaplierius ardo ir žiuro, ar neras ten ko prieszingo savo carosłavijai.

Keletą klierikų ir kunįgų iszvežė jau į Varszavos citadelę, nes dar suvis nežinia už ką: nieko į seminariją neleidžia, ir nieko neiszleidžia. Gurka-gi sėdi dabar Petropilėje ir skundžia carui vyskupą Kulinskį: laukia kad caras lieptų vyskupą iszvežti, Kelcų vyskupystę isznaikįti, seminariją uždaryti, kunįgus ir klierikus iszvaikyti, arba į Siberiją iszsiųsti ir t. t. Vienok pabaigoje Kovo mėnesio (apie 20 dieną) atvažiavo į Petropilę senas Gurkos nedraugas generolas Brok'as, žandarų szefas, kuris buvo prie revizijos pats ir garsiai tvirtina, kad seminarijoje nerado jokio politiszko prasikaltimo ir kad neteisingai iszvežė tůs kunįgus ir klierikus. Nežinia tikt, kurio caras labjaus klausys, kuriam labjaus tikės; neužilgio pamatysime.

Kas link Gawronski'o, dar nežinia, ką su jů padarys: jei matys, kad dar jiems kokią naudą gali atnesztі, tai jį iszteisys; bet jeigu nesitikės isz jo jokios naudos, o bijos idant tas neiszpasakotų jų nedorybių ir neatszauktų savo neteisingų skundimų ant savo buvusių draugų ir perdėtinių tai be abėjojimo nugrus jį Siberiją ar kur kitur, idan neturėtų progos to padaryt Tů tarpu-gi vadina jį „veliki diejatel" ir „muczenik idei".

Ans.

*) Paskevyczius — buvo tai lenkas, parsidavęs gudų valdžiai. Gudai jį padarė generolu ir grafu. Buvo jis nekartą vadu gudiszkos kariumenės ir kovojo priesz Turkiją, Persiją, net priesz savo tėvynę Leukiją. Už tai jam ir paminklą pastatė.

Tyrniszkių Andrius.

(*Isz latv. guldė L.*).

(Tąsa.)

Po kelių dienų Andrius buvo paszauktas į dvarą. Baronas jam praneszė, kad jam veik reiksią malkų perkupcziui parodyti savo aprubyje, kokie yra kertami medžiai.

„Asz pats neważiūsiu“, ponas sakė. „Tu man esi isztikimas żmogus ir pats żinai, kaip reikia padaryti“. Pirmiaus isz tokio pono użsitikėjimo Andrius budavo labai nudżiugęs, dabar jis stovėjo kaip ir nusigandęs.

„Nu, Andriau, ar jau esi sav apsirinkęs patinkamą merginą?“ Galop meilingai ponas jo użklausė.

„Dar gėrai nežinau“, Andrius paraudonavęs atsakė.

„Nu, pasirupink. Asz norėcziau tavo svodboje buti“.

Andrius, jausdamas savo szirdyje piktumą pats ant savęs, iszėjo. Pono įsitikėjimas użdegė jo szirdį ir jo smagenis. Pirmiaus linksmas vaikinas, dabar vaikszczioja tylus ir susirupinęs. Nů Graudo jis szalinosi, o kad sykį su jůmi susitiko ir senis pażįstamas użklausė, kodėl taip yra susirupinęs, tada Andrius atsakė, buk jis turėjęs nepriimnumų su miszko vagimis. — Taip yra su żmogumi, kurs norėjo tapti neteisingu ir miszko vagimi: — Tiktai prie Anytės jis buvo linksmas. Kada jis prisiżiurinėjo skaistulės deganczіosna akysna, tada jis użmirszdavo visą pasaulę, tada jis sąprotaudavo: „dėl jos asz esu pasirengęs eiti ir ant smerties!“ Bet daili mergina su jůdais plaukeliais ir żėrinczіomis akimis visad iszmanė įkvėpti piktas mislis jo szirdyn.

Dieną priesz Joninės atvažiavo malkų perkupczius, matas, storas vyras, auksinis valandininko szniurelis kabojo jam ant pilvo, paraudusi nosis ir apgautingos akys půszė jo veidą.

Andrius per kiaurą dieną dirbo su żmonėmis miszke, kertamus medżius żįmindamas ir parodydamas. Tada jiedu nepasiekė savo tikslo. Vakare żmonės veik skubinosi namon, nėsa szį vakarą buvo Joninių vakaras ir tą vakarą didżiojo dvaro ponas kas metą iszkeldavo linksmybę dėl darbinių kų, todėl żmonės ir skubinosi ten. Andrius su perkupcziumi paskui żmones pamažu żingsniavo namon. Andrius buvo labai nuliudęs. Dabar — taip, dabar jam buvo pirmas żingsnys żengti ant neteisybės kelio, o szis pirmas żingsnis yra sunkiausias: po pirmam kiti patys savyje randasi. Taigi perkupczius palengvino jo żingsnį.

Malkų perkupczius pradėjo sznekėti apie ponų neteisybes ir żmonių nuskriaudimą. — Vakar jis su kokiu ponu barėsis apie żmonių nuskriaudimą. Bet Andrius to nežinojo, tiktai klausėsi perkupcziaus sznektoje su pasimėgimu. Kas nori vaikszczioti nůdėmių (griekų) keliais, tas nori tikėti ir neteisybėms, jeigu szios sziek tiek iszteisina negerus jo darbus. Perkupczius suprato, kad jo auka taikosi papulti ant meszkerio. Jau jis neabejojo, kad jam szį vakarą pasiseks padaryti svarbų veikalą, kas jam suteiks daug naudos. Jau jiedu parėjo namon. Po liepai buvo apdengta skůmė su vakariene. Andrius meldė svetį, tegul paragauja Dievo dovanos. Taip-gi jis pats prisėdo ir pradėjo valgyti. Tolume atsigarsėjo Joninių dainos. Andriui půlė į galvą, kaip linksmai jis pirmesniůse metůse perleisdavo Joninių vakarą, o dabar —. Jis pradėjo kariauti savyje ir prisiżiurėti į perkupczių.

„Taip mano drauge“, toliaus traukė perkupczius savo kalbą, „kad tamsta butum protingas, tad tamstai żvangėtu auksiniai piningai ir tamstai daugiau nereikėtų sunkiu prakaitu pelnyti důną. Sze tamsta mano ranka ir tad paklausyk protingo żodżio“.

Andrių perėmė netikras dżiaugsmas, jis jau norėjo paimti perkupcziaus ranką, bet umai, tarsi nů perkuno trenktas, jis susilaikė, jo akys placzios pasidarė, o jo visas kunas pradėjo drebėti. Iszbliszkusi moteriszkė su surukszlotu veidu ir meilingomis akimis, tarsi gyva, stovėjo jo akyse — o ten ant jos, ant jo motinos verpiamos kedės sėdėjo perkupczius ir skubino jį ant neteisybių ir vagysczių. Andriui rodėsi, tarsi szventa motinos stovyla jam pasirodė. Visas oras aplink jį rodėsi ugnia pripildytas, jo szirdis suspausta; jam rodėsi, kad kas jam nori galą padaryti. Ne, jau szioje vietoje jis nedrįso pradėti neteisų darbą. Jis pasikėlė nů kedės, jis daugiau negalėjo kęsti savo akyse neteisų żmogų.

„Szis vakaras mums yra linksmybių vakaras“, jis tarė, „apie reikalą sznekėsime kitą sykį; dabar noriu pasidżiaugti.“ Jis atstraukė, bet jam visai nebuvo galvoje linksmybės. Jis be jokio mierio vaikszczіojo paežeriu ir paskui grįżo namon. Valgis nů skůmės buvo nukůptas, bet motinos kedė dar czia buvo. Żmonės buvo iszvaikszczіoję, perkupczius jau miegojo. Andrius atsisėdo po liepa, o jo pryszakyje stovėjo motinos kedė. Andrius atsiminė, kad serganti motina, ant szios kedės buvo sėdėjusi paskutinį sykį. Taigi tada buvo vasara ir szventdienis vakaras. Tolumoje merginos dainavo, bet gera motinėlė sėdėjo iszbalusi ir negalinga, o sunaus ranką laikė savoje. Jos akys buvo pilnos aszarų, kada ji laimino savo mylimąjį sunų ir meldė Dievo, kad Jis jį meilingai saugotų nů viso pikto. Jis matė motinos iszbalusį, rukszlotą veidą, jos akis pilnas meilės, girdėjo jos motiniszką balsą:

„Palikk visados gůdingu, mano mylimiausias vaike, ir saugokiesi, kad tu neįpultum į pagundinimą. Buk visados teisingas ir isztikimas mųsų ponui, jis yra daug labo daręs dėl mųsų. Asz danguje melsiu Dievą, kad jis tavę saugotų ir użlaikytų ant kelio iszganymo, ir dżiaugsiůsi, jeigu tu busi geras ir teisingas“.

Ir dabar veizi motina ant savo sunaus, kaip szis nori tapti vagimi ir neteisingu. „Ak, melsk už manę Dievą, mylimiausia matule, asz vėl noriu buti geru ir teisingu żmogumi!“ Jis po liepai půlė ant kelių ir meldė Dievą karsztai ir szirdingai. Kada jis atsikėlė, tai jis jautėsi liůsu ir lengvu, jo szirdis buvo atliůsůta kaip nů sunkiausios nasztos. Żvaigždės spiguliavo maloniai ant dangaus ir dżiaugėsi motinėlės dvasia ir laimino savo sunelį. — Andrius dar valandėlę liko bestovįs, aulink jis veikiai pradėjo żengti. Jis norėjo dar szį vakarą pasznekėti su Anyte. Dvaro iszkilmingoje půtoje jis ją pasitikėjo rasti.

Jis ją ten ir radò. Kitos merginos pynė vainiką senam baronui, bet Anytė stovėjo atstu nů jų ir sznekėjosi su senu dvarponiu. Andriui tas nepatiko. Andrius palaukė nůszalyje, pakol liko bestovinti viena Anytė. Jam reikėjo ilgai laukti, pakol prisiartino laikas prie jos prieiti.

„Asz norėjau su tavimi, Anyte, pasznekėti;“ jis praszneko nugurusiu balsu. Skaisczіai merginai prisiartinant, jis nublanko it koks lavonas.

„Ko tu nori?“ ji użklausė.

„Asz tav norėjau pasakyti, kad asz esu turtingas.“

Jos akyse vėl pasirodė żėrůjanti ugnis.

„Ar teisybė, mano gerasis, mylimasis Andriau?“

„Taip, Anyte. Asz esu turtingas. Man yra sveiki nameliai ir mano szirdį nespaudżia nûdėmių sunkybė! Man yra mano stubelė, kur galiu gyventi tyliai ir laimingai. Jei tu nori buti mano pati, tai asz tavę mylėsiu ir saugosiu kaipo savo akį, bet asz niekados nebandysiu, einant piktu keliu, tavę įgyti. O dabar, Anyte, asz tavęs paskutinį sykį klausiu, ar tu tikrai nori buti mano pati?“

„Tu, Andriau, esi niekszas; tav stokûja drąsos!“

„Kas pasidûda pagumdoms, tas yra niekszas; kas jas pergali, tas yra stiprus ir drąsus“.

„Tu sziądien esi savotiszkas. Ryt tu sznekėsi kitaip.“

„Niekad, Anytė. Bet tu neatsakiai ant mano užklausymo. Matai, asz tav negaliu dûti lepnų gyvenimą ir didżius turtus, bet asz tav aukauju nûszirdżią meilę. Dievas żino, ant kiek tu esi man mylima, Anyte. Eik pas manę. Mudu gyvensiva tyliai ir laimingai. Dievas mus palaimins“.

Anytė buvo nubalusi, ji drucziai stovėjo, sucziaupus lupas. Jos veidas mainėsi.

„Ne, ne, niekados pas tavę neisiu, kad tu kvailame supratime sviedi (meti) szalyn savo laimą! Dûk man pinįgų, daug pinįgų, kitoniszkai tavęs nenoriu nei żinoti!“ ji asztriai atsakė.

„Ar tai tie yra tavo paskutiniai żodżiai?“ Andrius užklausė. Jo balsas drebėjo.

„Mano paskutiniai żodżiai!“

„Tai gyvenk sveika, Anyte, tegul tavę Dievas apsaugoja“, jis sakė ir stengėsi eiti szalin kaipo užgautas żvėris. Ilgai jis vaikszt inėjo po miszką be jokio tikslo ne vienas — rupeszcziai buvo jam kelevėdżiu. Akys jam degė kaip liepsnojanczioje ugnyje; tos buvo iszdżiuvusios, nė viena aszara nė rėlė neridėjo per jo skrûstus, bet isz jo krutinės iszsiveržė balsas, kaipo mirsztanczio paskutinis kvėpavimas. Tada jis kiek atgyjo ir greitu żingsniu pradėjo eiti tolyn. Dar jam buvo viena vieta, kûr jis galėjo iszlieti savo szirdies skausmus. Veik jo akyse pasikėlė baltos sienos. Tai buvo kapinių namai. Jis perlipo per tvorą ir eina pro jûdus kryżius pirmyn pas motinos kapą. Ten jis apsistojo ir, rankas sudėjęs, sznabždėjo:

„Acziu tav, motinėle, asz dar likau gûdingu, bet asz esu taip labai labai nelaimingas!“

(Dar neviskas)

Leonas XIII Rytu szalyse.

paraszė kun. J. R.

(Tąsa.)

Jau ne sziądien Maskolija pradėjo rûsztis prie ateinanczio Rytų tikėjimų suvienyjimo. Bessarabijoje 2.000.000 Rumunijos gyventojų turėjo savo tautos vyskupus ir ypatingas savo apeigas; Maskolija davė jiems savo vyskupus ir slaviszkas apeigų knįgas ir apie 400 bażnyczių isznaikino. Ji siuntė szimtus tukstanczių rublių į Bulgariją ir Makedoniją ant mokslavieczių ir cerkvių įsteigimo, kurios savo puikia iszvaizda pereina kartais tokias pat Europos mokslavietės. Todėl ir kunįgija tose szalyse jauczia nemażą patraukimą prie Maskolijos. Ant kalno Athos maskoliai labai dailiai atėmė nû graikų szvento Panteleimono kliosztorių, o neilgai trukus ir antrą iszstatė ant szitos svarbios stratėgiszkos vietos. Ale szitų zokonįkų pasielgimas, kurie szimtais atvażiûja czia isz Maskolijos, yra visiszkai savotiszkas, tûjaus užtėmyti galima, kad tai vyresniejie kareiviai slepiasi zokonįkų rubûse; taigi ir sveikina jûs kaipo kariaunos vyresniûsius. Kliosztoriaus sienos papûsztos yra abrozais isz kareivių gyvenimo ir pagal visos iszvaizdos jis iszrodo keleiviams labjaus panaszus į kareivių namus, nekaip į kliosztorių. Georgijos egzarchatas, kurs savyje turi 24 vyskupystes, seniaus buvo visiszkai liûsas ir nieko nepriklausydavo. Bet kaip tikt Maskolija užėmė szitą krasztą, egzarcha tûjaus paliko Petropilės sinodo sąnariu, senąją hiejerarkiją atmainė, prisuntė savo tautos vyskupus, o drauge su jais ir slaviszkas apeigų knįgas. Isznaikino apie 700 cerkvių, o tai isz prieżasties stokos kunįgų naujų apeigų, tikėjimo dalykus daleista mokįti tiktai gudiszkoje kalboje. Maskoliai paėmė taipo-gi į savo prieglobą ir katalikosą (patrijarką) su priklausancziais jo Armėnais. Tûs paczius darbus ir užmanymus maskoliai pradėjo ir anapus Kaukazo rubežiaus. Antijochija iki 1824 metui vieną tiktai teturėjo patrijarką. Jei katalikų vyskupų budavo nemażai ir jeigu jie turėdavo didesnę galybę, tai patrijarkos valdżią gaudavo katalikai; bet kada Romos prieszinįkai pergalėdavo katalikus, tada į patrijarkų sostą įsiveržd avo jau atskalunas. Apie augszcziaus minėtą laiką viens po kitam sėdėjo ant szito sosto keletas dievobaimingų katalikų. Priveikti photijonai (kaip iki sziam laikui vadina atskalunus) meldė pagelbos isz Bizantijos, o Anglijos ir Maskolijos paremti, gavo sav antrą patrijarką. Nû szio laiko visi atskalunų vyskupų sostai lieka graikų rankose, patrijarką taipo-gi graikai aprenka ir żinoma, visados graiką. Ale 1) daugumas Syrijos gyvętojų ant to żiuri labai sznairomis akimis ir įvairiais budais stengiasi savo tautos sûnus ant patrijarkos sosto pasodiți. Maskolija labai dailiai pasinaudojo isz tų netikimų ir savo szalinįką iszaugsztino į patrijarkos vietą. Palestinoje kunįgija ir gyvętojai, kurie arabų kalbą vartoja, taip gi yra užsirustinę ant graikų, kurie veržiasi į jų kliosztorius ir vyskupų sostus; graikams-gi netinka karszta ir szirdinga meilė Jeruzolimos patrijarkos dėl Maskolijos; jo prieszai susitarę norėjo jį numesti, bet patrijarka iszvarė didżiausius savo nedraugus: vieną arcivyskupą, 4 kliosztorių perdėtinius ir keletą zokonįkų. Iszvyti tûm tarpu gavo pagelbą nû Bizantijos patrijarkos, o paremti dar turkų policijos, jie iszlaužė užrakytas kliosztorių ir bażnyczių duris, isz kurių buvo iszgįti, ir vėl užėmė savo vietas. Tasai atsitikimas atszaldė biskį Jeruzolimos patrijarką, ale dabar stoja prieszais jį vienas rusų kliosztoriaus perdėtinis ir butinai reikalauja, idant jis atsiżadėtų savo valdżios; o tûs reikalavimus savo laike patvirtino rusų laikraszcziai. Palestinos draugystė, kuri jau 10 metų kaip įsteigta, savo darbsztumu labai daug padėjo maskoliams viską paimti į savo rankas. Prie tos draugystės priguli visupirmu caras su cariene ir didiejie kunįgaikszcziai; o visi turtingiausi gyvętojai ir vyriausiejie rėdo perdėtiniai skaito už pirmąją pridermę ir didżiausią laimę pasilikti jos sąnariu. Tai-gi galime suprasti, kokia yra szitos draugystės galybė 2). Draugystė įsteigė mokįtojų seminariją, kurios vadovai visi pabaigė mokslus dvasiszkoje Maskvos akademijoje; visoje Palestinoje, Syrijoje ir Mažojoje Azijoje naujos mokslavietės dygsta, kaip grybai po sziltam lietui, o kiekviena isz jų turi apstų knygyną, kuriame daugiausiai yra maskoliszkųjų knįgų. Draugystė be pertrukio perka kaskart dides-

nius apskriczius žemės, stato puikius rumus, kuriûse įtaiso kliosztorių, ligonbutį ir keleiviams prieglaudą. Draugystė prisiunczia kasmet patrijarkai 16.000 rublių ant pataisymo jo cerkvės, nůlatai įrengia naujas szventnyczias, kuriose skamba slaviszkos giesmės iszkilmingai apvaikszcziojamų apeigų ir kurios priklauso vien tiktai Petropilės sinodo, o sinodas jau nesykį buvo pakėlęs klausymą apie uždėjimą slaviszkos vyskupystės Palestinoje. Mųsų szv. Pranciszkaus zokonįkai labai atsargiai turi ten elgtis, nės jûs iszstumia jau isz tos vietos, kur Vieszpats mųsų Jėzus Kristus laikė paskutinę vakarienę ir isz bažnyczios szv. Marijos Panos grabo; uždrausta jiems taipogi miszias laikyti ten, kur užgimė mųsų Iszganytojas. Idant dar labjaus galėtų suvaržyti katalikų įtekmę Rytų szalyse, Rumunijos vyskupas Melchizedekas isz Romano, mokįtinis dvasiszkos Maksvos akademijos ir didis Maskolijos szaliņkas, įsteigė draugystę „Orthodoxia“, kuri stengiasi sujudįti fanatizmą atskalunų szirdyse ir dabar jau turi nemaž szaliņkų ant Balkanų pussalės ir Azijoje. Szitų dviejų draugyscziu darbsztumas skaudžiai užgavo szirdis mųsų vyskupų ir missijonorių ir labai palinksmino gudiszkus laikraszczius, taip kad dabar maskoliai su didesniu darbsztumu půla prie szito darbo. Į tolymąją Abissiniją jie nusiuntė savo abrozus, o ne poilgam missijonorius su kazokais (Aszinov) ir 20.000 raudonųjų jiems ant paszalpos. Nenusidavė jiems tas darbas, ale ir neatliko be vaisiaus, nės Egipto koptų szirdys labai palinko prie Maskolijos. Vienu žodžiu sakant, visos Rytų tautos turi viltį, kad jas vien tikt Maskolija iszliůsůs: mat, kur tautos per nesutikimus su graikais dar nepasidavė maskolių geidimams, ten auksas pergalėjo žmonių szirdis. Jei nekuriose vieszpatystėse gyvętojai labai neapkenczia savo tvirtos globėjos, tai taipogi nemažas yra prie jos prisiriszimas ir patraukimas kitų gaivalų. Maskolija turbut jauczia savo galingą įtekmę Rytų szalyse, jeigu atsirado jau ir bažnyczių suvienyjimo projektas, rods pono Poliedonoscevo sustatytas, visiems jau žinomas ir vardu „russkij dekalog“ (deszimts maskolių prisakymų) praminstas. Pagal szitą projektą: 1 Kova tarp Maskolijos ir Austrijos yra tiktai laiko klausymu; 2 ir 3 atimtos nů Austrijos žemės turi buti Rumunijai ir Serbijai padalįtos; 4 Czarnogorijos kunįgaisztis bus Serbijos karalium; 5 katalikų dinastijos turės perleisti savo sostus pravoslavniems valdonams; 6 Konstantinopolis Graikijai prigulės; 7 Balkanų vieszpatyszczių kariumenė prisiekdama prižadės caro klausyti; 8 Petropilės sinodas užsiims suvienyjimu atokių lůmų bažnyczių su Bizantijos patrijarkatu; 9 kas mets Bizantijoje susirinks szvencziausias senodas; 10 graikų bažnyczia liks po caro protekcija 3.)

Tům tarpu szitų naujai atgimusių tautų laikraszcziai, sznekėdami apie savo reikalus, labai gerai supranta liudną savo bažnyczios ir žmonių padėjimą; taipogi aiszkiai mato „garbingus“ Maskolijos užmanymus ir norus — ir jů linksmiaus sveikina kiekvieną szvento Tėvo žodį, kiekvieną jo darbą, pradėtą dėl Rytų bažnyczių naudos; persitikrinimas, kad tiktai vienybė su Roma gali jûs apsaugoti nů naujo jungo, kaskart labjaus platinasi tarp jų. Kas nůlatai skaito jų laikraszczius, tam rodos, kad baisus jůdi debesiai apdengė Balkanų kalnus ir pakalnes — ir isz karto nuliudo graži seniaus Graikija; o ten anoj‘ pus‘ marių ant Azijos žaibůja ir akmenimis trenkia, kartais tikt saulės spinduliai praszvysta isz vakarų kraszto — žmonės sveikina jůs džiaugsmo aszaromis ir prispausti visokiais nuliudimais szaukia: „isz tea mųsų iszganymas!“

Ir nebereikalo. Leonas XIII paczioje savo vieszpatavymo pradžioje raszė pas kardinolą sekretorių, kad tėviszkai rupįsis apie Rytų bažnyczios reikalus, idant jai sugrąžįti senoviszką gyvybę ir prakilnumą. Tůs žodžius ir pas kiaus nesykį atkartojo įvairiose aplinkybėse atvažiavusiems į Romą Rytų vyskupams ant vieszų audijencijų ir privatiszkai, raszydamas pas jůs laiszkus. Savo raszte pas Petkovą, Trakijos Apaszt oliszką vikarijų taip sako: „džiaugdamiesi jaucziame, jog tu stengiesi pasiekti tai, kas labjausiai pritinka tavo urėdui ir kas patinka mųsų troszkimams. Kadą gi toks yra žmogaus prigimimas, jog visomis spėkomis stengiasi įgyti tai, ko jis trokszta, pertai neabejojame, jog nesigaili jokio darbo, idant pasiekti siekius, kuriůs savo laiszke iszreiszkei, ypatingai gi — idant tie žmonės, kuriůs skiria nů mųsų atskalunystė, vienybės priepLaukoje ramybe džiaugtųsi. Žinok, jog ir mes nůlatai karsztai meldžiamės pas Dievą, idant tai laimingai pasisektų, ir kad mes, lygiai kaip tu, apie tai rupinamės“. Taip isztikro: silpnos žmogaus spėkos, Dievo malonės paremtos, daro didelius daigtus; dideli Bažnyczios pergalėjimai visados buvo pirm to iszprašyti nů Dievo per karsztas maldas. Maldos už atskalunų atvirtimą prasidėjo Bažnyczioje jau nů pat pradžios atskalunystės, vienok visokios draugystės ir susivienyjimai tam tikslui dauginasi ypacz mųsų laikůse. Mete 1851 pakilo tokia draugystė Brusselije; 1855 — mieste Bourges; 1859 m. Vokietijos vyskupai visose vyskupystėse prisakė melstis už suvienyjimą Rytų atskalunų su katalikų Bažnyczia; kitur tame pat laike įsteigta tapo draugystė szvento Jůzapato. Kunįgaikształis Jurgis Szuvalovas, atvirto prie katalikystės 1856 mete, o įstojęs į Barnabitų kliosztorių Lombardijoje, labai nudžiugo, radęs įstatymůse to kliosztoriaus priderystę melstis prie szv. Marijos Panos Nekalto prasidėjimo, dėl atskalunų atvirtimo. Jo darbais įsteigta tapo atskyri Szv. Marijos P. garbintojų brolystė, 1872 mete popiežiaus Pijaus IX patvirtįta ir atlaidais apdovanota. Leonas XIII pagiria visas tas draugystes ir kitomis dar maldomis apdovanoja; jo taipogi patvirtįta tapo naujai įsteigta „draugystė maldų už atvertimą Rytų atskalunų prie katalikiszkos vienybės“ 1890 mete. Tai pergandino graikiszkus, rumuniszkus ir gudiszkus laikraszczius (kaip „Novoje Vremia“ ir kitus). Negana to sztai kyla visas zokonas, kuris visus savo nůpelnus aukauja ant atskalunų atvertimo. Dvasia szventa, nůlatai gaivinanti Bažnyczią szv., patraukė dievobaimingą Lenkijos karmelitanką prie įsteigimo naujo kliosztoriaus ir toliai jos nenutildė, koliai, po 3 metų kovos su paczia savim, neperstatė savo užmanymo kardinolui vikarijui. Jam daleidžiant 1888 metu įsteigtas tapo kliosztorius szv. Brigytos „perpetuae adorationis reparatricis pro schismate“, į kurį įstojo ir gudės. Tame pat mete apturėję popiežiaus užtvirtinimą, sesers szv. Brigytos įsteigė naują savo kliosztorių Jeruzolimoje,

Patsai Leonas XIII neapleido progos paragiti visą katalikiszką svietą melstis už atskalunų atvirtimą. Mete 1885 pripůlė tukstanczio metų jubilėjus slavų apasztolų ir globėjų — szventų Kiryliaus ir Methodijaus. Szv. Tėvas enciklika „Grande munus“ priminė slavams, kaip to laiko popiežiai globėjo ir rupinosi apie apasztoliszkus darbus tų — dviejų szventųjų ir jų tikrų įpėdinių. „Kadą gi ir sziądien“, raszo Leonas XIII, „tautos tos reikalauja daugiaus, kaip kitos, mųsų piemeniszko rupesczio ir prieglobos, niėko taip karsztai negeidžiame, kaip matyti visas jas tvirtoje vienybėje sujungtas, kuri yra jų laimės didžiu ir atvangiausiu pamatu“. Tą savo siekį ir tůs savo norus szv. Tėvas turi viltį iszpildyti per užtarymą szv. Kirylio ir Methodijaus pas Dievą mielaszirdingiausią. Pagaliaus, liepdamas visoje Bažnyczioje apvaikszczioti atmintį tų szventųjų, Leonas XIII taip sako: „ant galo, norime, idant visi melstųsi pas szv. Kirylių ir Methodijų, idant per savo tarpinykystę pas Dievą butų visų Rytų bažnyczių globėjais, idant isz praszytų nů Dievo visiems katalikams tvirtumą ir iszsiturėjimą, o atskalunams malonę susivienyjimo su katalikais ir tikros liůsybės“. Tas krikszczionystės Tėvo balsas padarė didelę įtekmę katalikų szirdyse. Kada nesuskaitomos slavų minios traukė isz visų szalių į Velehradą dėl atidavimo pagůdonės szventiems savo patronams ir į Romą dėl padėkavojimo Popiežiui, įsteigta tapo „Apasztolystės szv. Kiryliaus ir Methodijaus“ brolystė, pastatįta tapo Bulgarijoje keletas bažnyczių vardan tų szventųjų ir įtaisytos tapo vienos maldos už atskalunystės atvirtimą. Be abejonės isz tos paczios priežasties Leonas XIII praplatino po visą Bažnyczią garbinimą szventųjų graikiszkų Tėvų: Kiryliaus Jeruzolimiszkio, Jono Damaskeniszkio ir Kiryliaus Aleksandriszkio, pripažįdamas jůs Bažnyczios daktarais ir liepdamas kunigams imti szv. Joną Auksaburnį kaipo pavyzdį Dievo žodžio apsakinėtojo, ragina mus tyrinėti graikiszką bažnytiszką raszliavą ir pats mums rodo tame dalyke kelią; patsai, didis graikiszkos raszliavos žiniunas, augsztai pakėlė jos mokslą savo įsteigtose Romo augsztesnėse mokslinycziose. Ypatingai-gi rupinosi apie graikiszką szv. Athanazijaus kollegiją: iszguldymo budą pagerino, mokslus praplatino, surinko geriausius mokįtojus graikus dėl iszguldymo graikiszkos raszliavos, įsteigė dvi naujas katedras: istorijos, teorijos ir praktikos graikiszkos liturgijos ir bažnytiszko giedojimo. Labjausiai-gi pasirupino iszlavįti prigimtą graikų bylojimo pajamblumą (oratoriszką gabumą), idant parengti tikrus Dievo žodžio skelbėjus. Pats Leonas XIII tankiai buna laike egzaminų tose kollegijose. Skaitlius slavų ir graikų klausytojų iszsykio taip pasididino, jog kollegija negalėjo jų suvis patalpįti: bet ir czia szv. Tėvas atėjo su pagelba, savo kasztu padidįdamas kollegiją.

Ir abelnai szv. Tėvas důsningai szelpia kiekvieną gerą užmanymą Rytų szalyse. Konstantinopolyje didumas katalikų yra graikai, vienok lyg sziam laikui mokslinycziose beveik suvis jůs nemokino graikiszkai: vartojo paprastai prancuziszką ir kitas svetimtautiszkas kalbas; pertai apleidę tas mokslinįczias mokįtiniai po kelių metų viską užmirszdavo, net pirmutinias tikėjimo teisybes ir poterius: stebėtinas kalbų maiszinys užėmė vietą prigimtos kalbos ir geriausi pamokslai negalėjo patraukti szirdies ir iszminties klausytojų. Iszganinga reakcija pakilo tarp paczių graikų katalikų 1883 mete ir įsteigta tapo draugystė Sympnia. Iszgirdęs tai Leonas XIII siunczia 20.000 frankų dėl tos draugystės. Tai dideliai pakėlė graikų dvasią: prisidėjo net daugybė atskalunų taip, kad sziądien draugystė turi jau daugybę graikiszkų mokslinyczių, netikt Konstantinopolyje, bet ir kitůse miestůse. Daug czia gero padarė veikalas „Rytų mokslinyczių dalykai“, kurį paraszė Tėvas Gagarin'as Draugystės Jėzaus. Kun. Lavigerie 1856 mete, budamas dar teologijos mokįtojum, praplatino jį po visą Prancuziją, taip kad laike baisios krikszczionių skerdynės Damaske 1860 metůse galėjo jau iszdalįti 4.000.000 frankų. Metiniais įėmimais (apie 500.000 frankų) szelpia apie 600 mokslinįczių, 1600 mokįtojų ir 50.000 mokįtinių. Leonas XIII enciklika 3 d. Grůdžio 1880 meto dideliai pagyrė tą veikalą ir paskyrė ant jo naudos jubilėjaus įėmimus. Kada szv. Tėvas įsteigė Jeruzolimoje szv. Onos seminariją, valdžia „Rytų mokslinyczių dalykų“ įtaisė atskyrų komitetą dėl tos seminarijos szelpimo. Mtůse 1889 ta pati valdžia įtaisė Paryžiuje szv. Jono Auksaburnio mokslinyczią tam pat tikslui, kaip ir kollegija szv. Athanazijaus ir seminarija szv. Onos. Garsią Jezujytų kollegiją Ghazir'e ant Libanos Leona XIII perkėlė 1875 m. į Beirutą, o 1881 mete padarė isz jos universitetą, prie kurio ir ant toliaus liko seminarija Rytų Bažnyczios apeigų, spaustuvė ir redakcija katalikiszko nedėlinio laikraszczio „El Bachir“ (Vytis) abelnai ten vartojamoje arabiszkoje kalboje. Neužmirszo szv. Tėvas ir kitų apeigų katalikų: dėl armėnų 1881 m. bulla „Benigna hominum parens Ecclesia“ įsteigė kollegiją szv. Mikalojaus isz Tolentino Romoje, o kaldėjų patrijarkai nusiuntė dominykonus, kaipo missijonorius, iszrinktus isz tarpo mokįcziausių to zokono vyrų, kurie įsteigė Mossul'e ant Tiger'io kranto žydinczią seminariją. Naujos tos mokslinyczios pakėlė ir pirmiaus ten buvusias, o užaugįti jose jauni rytiecziai myli katalikiszką Bažnyczią ir kas kart daugiaus patraukia prie jos savo atskalunų brolių. Krutėjimas pasididįs, kada bus iszpildytas dideli Leonos XIII užmanymas: įsteigti Konstantinopolyje ir Atėnůse centraliszkas dėl visų Rytų bažnyczių mokslinyczias. Lotynisz kas Atėnų arcivyskupas aptu rėjo jau 20.000 frankų dėl to kios mokslinyczios įsteigimo o neužilgio gal geresnės ap linkybės su pagelba viso ka talikiszko svieto daleis iszpil dyti tą užmanyma.

---

1) *Ale* – pagal kn. Jaunį – liet. žo dis — alla (graik.): lenkai nů mu pasisavino, nės kitaip, tai butų *ol* lenkai visų sanskritiszkų žodžių verczia į *o*: *arti*, *aszis*, *akis* — *ora oko*, *oš* ir t. t.

2) Tikru szitos draugystės perd tiniu yra Sergijus, Aleksandro I brolis; labai tankiai, ypatingai- paskutiniůse laikůse draugystės s nariai skundžiasi laikraszcziůse, k dabar almužnos, kurias jie renka s vo tikslui, labai susimažino; bet kius savo dejavimus dėlto tiktai siems garsina, idant savo vients czius labjaus patrauktų prie pinį sudėjimo tam dalykui; tikro mec kiszko draugystės padėjimo negi me isz to suprasti, nės ji gauna szelpą isz vieszpatystės iždo!

3) Szitą dekalagą savo laike, (dai 1888) m. apgarsino graikiszl laikrasztis (Aion), taipo-gi vokis ir prancuziszki laikraszcziai: asz rėjau originalą.

(Dar neviskas).

Budas Senoves Lietuviu

Kalnénu ir Žemaicziu

PARASZE S. DAUKANTAS.

(Tąsa.)

Vienok Žemaiczių medininkai ir tose kruvinose dienose niekaip nenorėjo butinai nů pajurio atstoti ir paskůją savo įtaką arba ůstą upės Szventosios ties Palanga, kuri jiems buvo dar likusi, gyniojo ir, noris kaulais savo taszkůdami, niekaip jos Vokiecziams neįdavė. Ant galų galo neb galėdami nė nů ko gelžies gauti nemintą metůse 1340, Keistucziui, didžiůjui Lietuvos kuningaikszcziui, ukę valdant, iszleido siuntinius į Inglijos (Anglijos) žemę, kurie tenai su Inglais (Anglais) padarė sądarą, kurioje sutarė, jog Lietuviai Kalnėnai ir Žemaicziai galės Inglijos žemėje prekioti ir gyventi, lygia dalia Inglai galės Žemaicziůse ir Kalne gyventi ir prekioti.

Kad taip Vokiecziai nů sziaurės mažne butinai pasavino Žemaiczių jurinę prekybą, vienok nů pietų vis dar tebibuvo, už vis nů metų 1215, Erdviliui, Lietuvos didžiůjui kuningaikszcziui, ukę valdant, platinosi: kaipogi padarius sandaras su Gudų kuningaikszcziais prekyba Lietuvių Kalnėnų ir Žemaiczių prasiplatino: nesgi žinoma yra, jog pilės: Vitesbės, Medininkų, Merkinės (Merecziaus), Vilkmergės, Kauno ir Raigrodo pakelėmis buvo tų prekių, kurios ėjo isz Mugapilio į Lenkus ir tolymesnes saulelydžio tautas. Žinomu yra taippat, jog jau metůse 1300, Viteniui Lietuvos ukę valdant, patys Gudai Vilniuje dvejas klėtkas (kromus) turėjo, o treczią metůse 1320 įkurė tenai parvestiejie Žydai isz Lenkų į nevalią. *a*)

Prekyba toje szalyje didesniai dar platinosi, jog Vokiecziai it veltů norėjo nů Žemaiczių pirkti, kurie nenorėdami pusveltui jiems atidůti leido savo prekę per Gudus jau į Maskoliją, jau į Uksinį pajurį ir tenai pardavojo į Azijos krasztus. Už vis Gediminui valdant Lietuvos ukę, kad jis metůse 1320 užėmęs Gudų buveinę Kijavą, iszvarė Tautorius isz vienų ir antrų Padalijų arba Lietuvos tyrų, apgalėjo Krimą arba senovės Kiemeriją, Mažąją Gudiją ir visus tůs krasztus sunėręs su Lietuvos uke, iszplėtė jos rubežių į pietus lig Uksinės arba jůdosios juros, upės Dunajaus ir Vengrų žemės, į rytus lig Mažaisko ir Putyvliaus pilių, tad Lietuvos prekyba, kaip sakiau, tůse krasztůse prasiplatino. Druską paczią Lietuviai isz Kiemerijos sav ėmė.

Pacziůse Žemaicziůse, rodos, buvusios tůse amžiůse didės mugės pilėse Plungėje ir Lůkėje; nesgi iki sziai dienai senu įpratimu Plungės ir Lůkės jomarkus mugėmis vadina, kad kitų pilių mugės yra jomarkais vadinamos, į kurias turėjo Vokiecziai važiůti žiemos laiku isz Karaliaucziaus, Rygos ir Klaipėdos, norėdami ką norint tenai pirkti ar pardůti.

Paskui valdant Lietuvos ukę Algerdui ir Keistucziui, padarius sandaras metůse 1364 su Kazimieru, Lenkų karaliumi, leido nevien savo prekę, bet ir gautąją per Uksinę jurą isz Azijos į Lenkus ir tolesnius vakarų krasztus. Prekės daigtais buvo visados kailiai brangių brangesnių žvėrių, gintarai, drobės, gelumbės, ginklai, szarvai, szikszno, dažytos irkos, gelžis, druska, medus, vaszkas, midus, apyniai, javai, žuvis džiuvusi ir gyvuliai. Druską noris savo žemėje patys sav džiovino: kaipogi turėjo druskinyczias kalne ties Bresto pilę, sziądien dar Druskininkais vadinamą, beje: szulines suraus vandens, kurį iszsėmę džiovino saulėje į druską; nesgi dar didei vėlai metůse 1566 ir 1595 Lietuvos didiejie kuningaikszcziai isznůmodino (randavojo) tas druskinyczias. Netekus tos savo druskos, ėmė jie, kaip sakiau, isz Uksinių pajurių.

Ilgainiu Vytautas, tapęs Lietuvos ukės valdimieru, užėmė garsią pilę Mugapilio ir Paleskavo ir sunėrė su Lietuvos uke ir per tai didesniai praplatino Lietuvos rubežius taip, jog tame amžiuje Lietuvos ukė turėjo savo szeimynos daugiaus nei 25 milijonus. Už vis perlaužus metůse 1410 galybę Vokiecziu Kryžeivių Žalkrumio kavoje, ir nudraudus Platburnius szipus ir anapus Itil upės, sziądien Volga vadinamos, prekyba Lietuvių Kalnėnų ir Žemaiczių niekami nėkokio ojaus, nėgi neprieteliaus nebsutikdama, visur klėstėjo: kaipogi Mikalojus, Lietuvių rasztininkas, keliaudamas metůse 1556 po Kiemarinę salą, sziądien Krimu vadinamą, sakosi regėjęs tenai ardymus Kersono pilės murůse, paczioje saloje szulines ir pylas, kurios Gedimino ir Vytaudo pylomis, ardymais ir szulinėmis vadinusiosi. *a*) Tas pats Vytautas, norėdamas įkurti knebinį pilėse: Kaune, Breste, Trakůse, davė jiems įpatingus įstatymus, Magdeburijomis vadinamus, idant paczios pilės rėdytusi ir steigtu vis tai, kas gal didinti ir platinti prekybą. Vilniuje pacziame, kuriame brolis jo Jaugalas buvo tůs įstatymus metůse 1388 įdavęs, szis tenai dar įkurė praszaliecziams muro gaspadą, kurioje galėtu patys prekėje gaspadytiesi ir prekę savo be ojaus laikyti lig pardůdami, tenaigi jis įkurė puszkarnę, kurioje puszkas liejo, kurios groviai ir tvankos, noris į žemę susmegusios ir krumeliais apžėlusios, sziądien dar yra regimos pa–Vilniuje. Leido visados savą prekę paprastai į tolymus tolymesnius krasztus žiemos laike, kad upės, ežerai ir versmės buvo paszalusios, idant stacziai galėtu keliauti su szunimis ar aszviniais, kaip kame galima buvo; nesgi kelių piltų ir tiltų per upes, kokius sziądien matome, toje gadynėje nemokėjo dar dirbti: kaipogi vasaros laike tiktai didžiůse ukės reikalůse ant paramų kartimis pasiremdami stumės per upę nů vieno paszalio iki antro, arba ant plůstų, kurie ant virvės pakabinti, pluduriavo ant vandenių, kurię nů vieno koczėlo risdamiesi ant antro pertraukė nů vieno paszalio upės iki antro.

Noris pradžioje 15 amžiaus namų ermyderiai ir svetimos karės trukino Lietuvius ir Žemaiczius nů prekybos, vienok Zigmantui Keistutaicziui paėmus ukę valdyti ir patvirtinus sądaras su Mozurais, Valakais, Tautoriais ir Vokiecziais, po nedidžios perglitos prekė kaskartą didinos. Nesgi Lietuvos galybė visiems dar nůgasczia tebebuvo. Taippat paskui Kazimierui paėmus Lietuvos ukės valdžią ir atėmus Vokiecziams pilis Dausko, Elbingos, Torunų, Lietuvos prekyba dar vis plėtės: kaipogi metůse 1470 patys vaszko pardavę į svetes žemes už 10,000 kapų Lietuvos graszių. Isz paczios Lucko vaszkinyczios tą patį metą iszleido per rubežių daugiaus nei tukstantį pundų vaszko. Lygia dalia dar metůse 1506 isz Balostekės vaszkinyczios iszleido per rubežių taippat tukstantį pundų vaszko. Dar metůse 1561 pasidavus Padaugavio Vokiecziams į Lietuvių globą, jų prekyba per jurą dar didi-

a) Teod. Narburt. Tygod. Wilen. na rok 1817. N 77.

a) Michallonis Lith. fr. VIII.

nos', taip, jog Lietuvos ukės rėda ketino jau laivynę Žemaiczių juroje įkurti, nesgi nů Narvos upės lig pat mažne Oterės upės į valdžią visos paszalys Žemaiczių juros vėl pagrįžo Lietuvių, kaip pirm 300 metų buvo buvęs: todėl prekyba per Žemaiczių jurą pasididino; kaipogi leido tenai linus, javus, kanapes, kailius, mėsą, sviestą, medų, vaszką, gintarus, apynius, pelenus ir laivams medegą į Inglų ir Alandęrių žemę, o nů tenai gabeno sav skaninius ir gražinius.

(Toliaus bus.)

GRAŻINA.

Lietuviszka apsaka,

Paraszė Adomas Mickevyczia,
Vertė Jonas Mrk.

(Tąsa).

Aszgi ar daug už vargus ką laimėjau?
Daug asz laimėjau, kad, budams mažytis,
Piriszt's prie žirgo ir ginklo, turėjau
Kumisu negu Totorius maitytis?
Dieną ant žirgo, naktis užmigdina
Ir prie jo kojų manę, o isz ryto,
Szvist' nepradės da, vėl balsas trimyto
Manę prikėlęs ant žirgo sodina, —
Taigi, tům tarpu kad vienmecziai mano
Joj' ant lasdų su kardais isz balanų,
Asz jau ar Lenkus daužiau kur prispyrus,
Arba Mangolą vaikiausi po tyrus.

Bet mano turtai nůg laiko Ardvilo
Pėda da žemės didyn nepakilo!
Žvilktelk ant szitų isz medžio statytų
Rumų, ant muro isz degįtų plytų;
Eik' per butus sztai senukų sėdynės:
Kur czion sidabras, kur taurės stiklinės?
Vietoje aukso — plyta stov' sudilus,
Viet' puikaus kauro žėl' samanos žilos.
Ko taip asz jieszkau vis vargt' nepaliovęs, —
Žemių ar aukso? — ne, nieko, tik szlovės!

Vienok ir szlove nůg mųs visų drucziai
Vytautas skirias, visus mus praauga!
Jiji, nelyginant antrą Mindaugą,
Garbina půtose mus vaidievucziai,
Jiji ant kanklių, į giesmes įdėję
Skambanczias, leidžią į svietą anukų:
Mųs giesmėj' vardą kur ėsam' girdėję,
Kas pakelt' nor' mus isz ne'tminties ukų?

Jug nepavydim' — gal grumt', gal kariauti,
Gal savę garbe ir tarnais apkrauti;
Perkęsim' viską, tegul tiktai n'ima
Broliszkos meilės savųjų ardyti;
O ar seniai czion vidui sutikimo
Murai sost'pilės triukszmu pakratyti?
Ar seniai Vytaut's naminėje karė'
Sunų Algirto isz Vilniaus iszvarė
Ir, patsai sostą užemęs, norėtu
Dartės, kad jo siuntinys, tartum vaikas
Krivo Krivaiczių, valdyt mus galėtu,
Žemįt ir augsztyt, kaip nori. O, laikas,
Laikas nors syk padėt' galą tam; broliai!
Kol jauna dvasė krutinėj' da kruta,
Kardą plieninį ligkol ranka druta
Da pajiegiu suvaldyti, lig koliai
Greitumu sakalo žirgas manasis,
Tyrůse Krymo ką ėsam pagavę,
Kokį jam lygų daviau ir dėl tavę,
Koki pas mus vargiai da du trys rasis, —
Kol mano žirgas, kol kardas manasis — —
Czion jau jį karsztis sustabdė. Nutilo,
Bet tůmi tarpu tvirtoj' rankoj' jojo
Czerksztelėj' kardas, — patsai atsistojo —
Kas per ugnis ten į virszų iszkilo?.
Lygiai žvaigždė isz padangės kad krinta,
Tiesdama kelią patamsoj' nuszvinta,
Taip kardu jis į akmens grindis kirto,
Kad net kibirksztys isz jojo iszvirto.

Valandą kurczią vėl buvo tylėję,
Bet kunigaiksztis vėl pertraukė tylą:
Skirsimės, sako, pabaigsim' kalbėję,
Kol delczios mėnů da netek', nekyla,
Kol nepragysta gaidžiai, padůk gandą,
Viską papůszkie ir lauk' kur sakyta;
Asz tůmi tarpu gal' kiek pasilsėsiu, —
Miegas gult' verczia, bet tůj' anksti rytą
Einam' griaut Lidą, atėjęs lai randa
Vytaut's ten sůdžių kruvas ir degėsių.

Ploti delnais potam smarkiai pradėjo;
Tarnas ibėgo nurengt' jį, nuauti,
Budam's nuvargęs, matyt', nenorėjo
Pon's į taip sunkią kelionę keliauti.
Gulė. Rinvitas žinoj', jog buvimas
Jojo ilgesnis atnesz naudą menką,
Rumą apleidž', o kaip reiszkė liepimas,
Gandą padůda, karumenę renka
Ir vėl į rumą atgal pasileidžia.
Gal da kalbėt' nor', nor' perszneket' ponį?
Ne, jau į kitą ėj' rumo jis szoną,
Kur ne kiekvien's isz tarnų įsileidžia:
Atmest's rodoj' kunigaikszczio malone,
Ėjo Rinvitas nůg pono pas ponę.
Skaiszczią Rinvitas sav paczią iszrinko —
Garsas jos grožio toli aplink vaikszczio';
Buvo duktė tai Lidos kunigaikszczio:
Iszrinktas žiedas isz viso aplinkio.
Gražina buvo ją žmonės vadinę,
Norinte amžis jaunystos auszrinę.
Perėjęs jau į vidudienį slinko,
Motinos puikus dabai ir merginos
Josios ėsybėj' kartu susirinko:
Iszmintys mislių ant veido skaistumo,
Rodos pavasariu vas'ra vadinos,
Rodos kad žiedas pavytęs nůg laiko
Ir rudeniop negaiszina gražumo,
Kad žydėt' baigdam's, nokįt' vaisių taiko. (T. bus

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

— *Marinette Wiss.* Prisiżiurint isz szalies krutumui lietuviszkos dvasios, kożną tėvynainį perima dżiaugsmas ir viltis geresnės ateitės.

Matydami prakilnesnius lietuvius darbůjantis dėl labo tėvynės, tad ir mųsų mażai suprantantiejie broliai griebiasi prie darbo, stodami į pagelba prakilnesniems savo broliams. Prisiżiurėdami kaip lietuviszkos draugystes riszasi prie „Susivienyjimo“ vieną po kitai, ir mes marinietiszkiai nors toli nůg savo brolių Vakarůse gyvendami noringai riszamės prie tos didelės tautiszkos draugystės „Susivienyjimo“, kurį żada lietuvystei garbę ateitėje parengti.

Mes Marinette's lietuviai nors mażai ėsam apszviesti ir mażas mųs pulkelis, bet suprantame ir jaucziame, jog ir mes esame lietuviai ir mums rupi kůmi norint prisidėti prie tautieczių darbo ir padůti ranką savo nuvargintai tėvynei Lietuvai.

Dieną 6 Balandżio 1893 metůse laikėme susirinkimą, geisdami uždėti „Skaitinyczios“ draugystę ant paveisdos plymouth'iszkės, bet, apkalbant reikalus, pasiliko atadėta ant tolesnio laiko, dėlei stokos mażo skaitliaus sąnarių. Todėl į vietą minėtos draugystės, sutvėrėm „Susivienyjimo“ kůpą isz 5 sanarių ir dar du nauju prisiraszė, użsimokėdami po 50 c. metinės mokesties ir vienbalsiai priimdami S. L. K. A. konstituciją. Kada mųsų kůpelė pasididįs tikimės uždėti ir skaitinyczios draugystę.

Mes isztariame savo papeiką tiems lietuviszkiems laikraszcziams ir tiem mųsų tautiecziams, kurie begėdiszkai stengiasi kenkti „Susivienyjimui“. Kůpos virszinįku iszrinktas Vincas Żukauckas.

Mariniettiszkis.

— *Plymouth Pa.* Pereitą subatą (15 d. Bal.) keliolika mųsų tautieczių lietuvių begerdami peł visą vakarą tulo lenkelio karczemoje ant galo susipyko ir ėmė varżįtis. Daugiausiai ėmė sukinėti tiejie ricieriai apie kokį ten Polubinskį, kuris, pamatęs paojų, iszdumė isz saliuno (karczemos). Jojo prieszai jį vytis ir dasivijo pas jojo namus. P., matydamas neiszbėgsiąs, sugriebęs diktoką medgalį ėmė suktis aplinkui ir „szventįti“ narsunus, pataikė vienam isz jų – mozurėliui Jakubauckui į galvą ir szis iszsyk parkrito, apsipylęs kraujais. Už trijų valandų J. numirė. P. suimtas ir dabar sėdi skylėje. Be abejonės jis iszsisuks nů kartuvių, nės savę gindamas użmuszė J-ą, bet visgi nemaż laiko praleis ir pinįgo, koliai iszsipainios isz tų pinklių.

Tokı tai vaisiai praleidimo vakarų ant gėravimų, o ne ant skaitymo knįgelių, laikraszczių.

P.

Klaidu atitaisymas.

Pereitame „Vienybės“ numeryje ant 181 pusl. vietoje Ecclesiastike Alethecia turi buti *Aletheia.*

Gromatnyczia.

— *Chicagiszkiams.* Kuris żinote p. Griniaus, teatraliszkos dr-ės direktoriaus ir buvusio „Lietuvos“ redaktoriaus adresą, meldżiame pridůti į mųsų redakciją. Pas jį buvo raszyta du laiszkai, bet paczta pagrążino, negalėdama jo sujieszkoti. Taipgi praneszkite, jei ką żinote, apie „Teatraliszką draugystę“.

Apgarsinimai.

Australían Red Weed

(Australijos raudonoji żolė) yra geriausiu vaistu pavasaryje, dėl perczystyjimo kraujo. Nenaudok kitų vaistų apart jos. Kiekvienas privalo vartoti Australijos Red Weed geriausią pavasario vaistą dėl kraujo perczystijimo o ne kokį kitą.

Ta żolė kůgeriausiai perczystys jųs kraują, nevartokite kitų vaistų apart jos.

Knįngos

pargabentos isz użmarės:

Maldų knįgos,

Aukso Altorius, arba Szaltinis dangiszku skarbu 2.25c., 2.75c., 3 25c., 4.00c., 4.50c., 5.00 ir 5.50c.
Senas ir naujas Aukso Altorius. $2.25 ir 2.75c.
Garbe Diewuj ant aukszty bės „ „ „ $2.00.
Balsas Bałandėlės 1.25c., 1.50c. ir 2.00c.
Kninga giesmių arba Kanticzkos „ 75c.
150 Psalmu Dowido karaliaus ant paveikslo kanticzkų 75c.

Istoriszkos dvasiszkos įtalpos knįgos,

Gyvenimas Viesz patles Jezaus Kristaus, 75c.
Istorija seno ir naujo istatymo su abrozėl. 25c.
Istorija seno istatymo „ „ „ 35c.
Gyvenimas Marijos „ „ 25c
Menuo Szwencziausios Marijos Panos 30c.
Sopulej Motynos Diewo „ „ 20c.
Evangelijos be apdarų 75c., o su apdarais 1.25c
Gywenimaj Szwentuju, ant visų metų kożnos dienos, pirma, antra, treczia ir ketvirta dalis už kożną dalį po „ „ „ 75c.
Gyvenimas szv. Benedikto Labro „ 10c.
Stebukiai Dievo Szvencz. Sakramente 40c.

Įvairios dvasiszkos knįgos,

Filiotea arba kelias į maldingą gyvenimą 50c.
Pokilis Szventųjų „ „ „ 15c.
Iszguldimas metiniu szwencziu labai naudinga knįgelė 10c.
Mokslas Rymo kataliku „ „ 50c.
Kas yra griekas? „ „ 20c.
Nekaltybė „ „ 30c.
Vartai dangaus „ „ 20c.
Garsas apie bajsybes Diewo sudo 35c.
Raktas į dangų „ „ 20c.
Didżioji nedėlia „ „ 5c.
Kaip Sumenįją nuspakajįti „ 20c.
Vadovas į dangų „ „ 50c.
Prisigatavojimas ant smerczio „ 50c.
Draugija dėl duszių „ „ 5c.
Lietuviszkos miszios „ „ 10c.
Żine apie gydymą ligų kuno ir duszios, apie Liuterį ir Kalwina 1.00c.

Istoriszkos knįgos svietiszkos įtalpos.

Istorija Lietuvos „ „ „ 50c.
Trumpa senovės Lietuvių Istorija 20c.
Aplinkrasztis kun. Petravyczlaus į Vilniaus dżiakonystės kuningus 1870 m. „ 10c.
Už ką mes lenkams turime buti dėkingi arba nedėkingi, graži knįgutė kurioje apraszyta visi musų prietikiai su lenkais nů pat krikszto Lietuvos 5c.
Żiponas bei żiponė „ „ 50c.
Żirgas ir vaikas „ „ 25c.
Vytautas didis Lietuvos kunįgaikszt is 40c.
Apie senovės Lietuvos pilis „ 20c.
„Auszra“ keturių metų puikůse apdarůse po $1.25 kninga, visas perkant 4.00c.

Knįgos poetiszkos.

Senkaus Jurgis „ „ 25c.
Vitoliorauda, puikus poematas isz senovės lietuvių gyvenimo, 2 knįgos 1.25c.
Dūnelaiczio pavasario linksmybės 15c.
Konradas Valenrodas „ „ 10c.
Tėvyniszkos giesmės „ „ „ „ 5c.
Jůkaunos dainos „ „ 5c.
Naujos dainos „ „ 10c.
Birutės dainos „ „ 10c.
Tėvynainių giesmės „ „ 40c.
Pirmutinis degtinės varytojas puiki komedija 10c.

Apysakos.

Palangos Juze, linksmi skaitymai „ 25c.
Kas teisybė tai nemelas puikios apysakėlės isz lietuvių gyvenimo 20c.
Pajudįkime vyrai żemę, puiki apysaka paraszyta patrijotiszkoje dvasėje pagal vengriszką pono A. isz B. autoriaus knįgutės „Kas teisybė tai ne melas 25c.
Żiemos vakaro adynėlė, vokiszkom raidėm 30c.
Mużikėlis „ „ „ 15c.
Pasakų kninga „ „ 25c

Moksliszki rankvedżiai ir kitokios knįgos

Lietuviszka Gramatika paraszyta kunįgo Mikolo Mieżinio 50c
Abėcėla „ „ 30c
Elementorius lietuviszkas „ 15c.
Kninga dėl iszsimokinimo rokundų 25c
Kninga dėl iszsimokinimo visasvietinės kalbos 15c.
Apie buwimą Diewo „ „ 10c.
Griesznikas priverstas metavotis „ 15c.
Pamokslai apie trusą „ „ 5c.
Talmudas ir musų żydai „ „ „ 10c.
Szkala su kalba „ „ 25c.
Prieszauszris „ „ 20c.
Kaip įgyti pinįgus ir turtą „ 25c.
Girtybė „ „ 10c.
Genių dėdė, graži pasakutė kur iszrodyta, kaip labai svietą slogina maskolių valdżia 10c.
Trumpa peržvalga lietuvystės darbų Amerikoje 20 c., dėl perkupczių po 10c.
Kalendorius ant 1889 m. 25c. ir ant 1890 m. 25c.
Visoki Abrozėliai su maldelėmis po 5 centus.

KNINGOS

ŁOCNOS SPAUSTUVĖS.

Istorija Katalikų Bażnyczios, „ 1,00.
Europos Istorija su żiamiapiais „ 50 ct.
Pasakojimas Antano Tretininko parasze vysk. Żemaicziu Motiejus Valancziauskas, 25 ct.
Ponas Bartkus, paraszė kun. A. Burba, 20 ct.
Dievaitis, apysaka szios gadynės $1,00 ct.
Apieka Diewo „ „ „ „ $1,00.
Aukso Verszis, labai puiki drama „ 20 ct.
Bolesławas arba antra dalis Genowefos 30 ct.
Du pujkus apraszymaj apie nedorybę żydo ir piktą augynimą wajku „ „ $1,00.
Historije gražios Katrukos ir jos wysoki atsy. tykimaj „ „ „ „ „ 10 ct.
Historije apie gražią Magelona, duktery karalaus isz Neapolo ir apie Petra karejwi 40 ct.
Historije isz łajko Francuzkos wajnos Afrikoj „ „ „ „ 30 ct.
Istorija Septynių Mokintojų ir Lietuvio Sapnas 50c.
Jurgis Miłosławskis „ „ 80 ct.
Juozapas Koniuszewskis arba kankinimas Unijotu po waldże maskolaus „ 50 ct.
Konstytucyje dėl darbininku „ 10 ct.
Namelis pustelniko paraszytas dėl pujkiu Lietuwniku „ „ „ „ „ 75 ct.
Nedorybes Rymo Ciesoriu, historije isz łajko ponawojimo Nerono „ „ „ „ 80 ct.
Pujkus apraszymaj tikru atsytikimu isz czesu wajnos 1863 metu „ „ „ 40 ct.
Prawadnikas angelskos kalbos neabdar. $1,00
o abdarytas „ „ $1,25.
Pujkus apraszymas apie Lietuvą „ $1,00.
Rinalda Rinaldinas „ „ „ $1,50 ct.
Senowes apraszymas apie Duktery Filypo Karejwio „ „ „ „ „ 50 ct.
Sumyszymas arba bajme tury dydeles akis Tykra tejsybe isz Suwałku gubernijos 15 ct
Szwiesa Diewo „ „ „ „ 65 ct.
Titkus Persų Karalius, „ „ 25 ct.
Użsystanawik ant to geraj „ „ 50 ct.
Witas ir Korynna historije isz łajko persekiojimo Bażnyczios S. per Deoklecijana 95 ct.

ISTORIJA Katalikų Bażnyczios gaunama yra pas Rev. A. Burba Plymouth Luz. Co. Pa. Box 1053, pas Rev. P. Abromaitį Jordan st. Shenandoah, Pa. kasztůja $1oo.

Vieninteli lietuviszká Saliuna

Forest Cityje netoli geleżinkeldvario(dypo) użlaiko **PIJUS VALINCKAS.**

Ateikite tik pas jį vyrai, o nepasigailėsite. Ten visko rasite gerti ir użsikąsti, o pakelevingi rasite jame meilų gaspadorių, kuris savo namůse jums kůgeriausią vigadą suteiks. (18)

Pavasaris! Pavasaris!

Naujų drapanų reikia!

Taigi vyrai żinokite, jog musų tautietis Jonas Jużupaitis, geriausias rubsiuvys (kriauczius), persikėlė ant Central Ave N 55, netoli p. Totoriaus saliuno, ir parsitraukęs geriausių gelumbių, pasirengęs yra pakakinti kiekvienam savo tautiecziui. Eikite visi vyrai pas savo tautietį.

(17)